

Inhoud

O dierbaar België

Geschiedenissen

<i>Een overzicht</i>	17
<i>IJzerbedevaart</i>	34
<i>Collaboratie, verzet, nasleep</i>	53

De taal is gansch het volk

<i>Taalgrens</i>	95
<i>Nederlands</i>	116
<i>Brussel</i>	136
<i>Wallonië</i>	158
<i>De laatste Belgen</i>	177

Het labyrnt

<i>De schoonheid der wanstaltigheid</i>	189
<i>Kerk</i>	209
<i>Wetstraat</i>	239
<i>Politiek</i>	268

Epiloog	293
Enkele bibliografische aantekeningen	296
Register	300

O dierbaar België

Ik bemin België omdat je er ruimer, comfortabeler, goedkoper en makkelijker kunt wonen dan in enig ander land dat ik ken. Ik haat België omdat de huizen er zo bloedlelijk en pretentius zijn en door hun alomtegenwoordigheid het zachte landschap besmeuren.

Ik bemin België omdat er Frans wordt gesproken en omdat ik op school Frans grondig heb geleerd – die heldere, koele, geestige taal, die me telkens weer geraffineerd plezier geeft als ik haar mag horen, spreken, lezen; die taal van maat en rede, die taal van Parijs en de Middellandse Zee. Ik haat België omdat het met dat arrogante Frans mijn eigen Nederlands heeft willen vernielen, omdat het mijn Nederlands de stal in gejaagd en het de school ontzegt heeft – omdat België de taal van zijn meerderheid pas na meer dan honderd jaar van onwil en rechtsverkrachting, én van taai verzet daartegen, heeft willen erkennen.

Ik bemin België omdat het goddank niets heeft van Hollands aanmatiging, zelfgenoegzaamheid, tactloosheid en kaal onbegrip voor wat buiten de grenzen ligt. Ik haat de noordelijke Belg die liever spuwt op de Hollander dan hem te verwelkomen als de onmisbare culturele bondgenoot. Ik haat de Belg die te bedompt is om Hollands ernst en organisatie te waarderen.

Ik bemin België omdat ik er nog altijd kan luisteren naar de glorie van al die dialecten. Ik haat België omdat er voor de rest begrobbeld Verkavelingsvlaams wordt gepraat, omdat zij die het brabbelen te lui zijn om fatsoenlijk Nederlands te leren en hun wanspraak ook nog eens superieur vinden.

Ik bemin België om zijn corruptie van klein tot groot, zijn regelingen, zijn plantrekkerij, het omzeilen van wetten, het profiteren van al wat macht heeft. Ik haat België omdat je er niets kunt regelen zonder vriendendiensten, omdat alles er met de mantel der macht wordt bedekt.

Ik bemin België omdat je er waarlijk groots eet en drinkt en omdat de Belgen dat niet meer dan normaal vinden. Ik haat België omdat de Belgen van zonsopgang tot slapentijd blijven doorleutereren over lekker eten en drinken.

Ik bemin België omdat het er telkens weer in slaagt vernuftige evenwichtsoefeningen te bedenken om op een democratische manier Walen en Vlamingen vreedzaam samen te laten bestaan – wij slachten elkaar niet af zoals Bosniërs of Noord-Ieren. Ik haat België omdat Vlamingen en Walen maar niet willen ophouden met hun krakeel.

Ik bemin België omdat een land met tweehonderd soorten bier nogal onbestuurbaar is. Ik haat België omdat zijn visie en verbeeldingskracht niet verder reiken dan de bodem van een glas trappist.

Ik bemin België omdat de Belg zozeer de vrede liefheeft dat hij zijn leger troep noemt. Ik haat België omdat Belgische wapenfabrikanten hun troep uitstrooien over de planeet als manna.

Ik bemin België omdat tienduizenden mensen in de hoofdstad opmarcheren tegen falende rechters. Ik haat België omdat het recht er nog altijd krom staat van politiek, kift en kijvage.

Ik bemin België omdat de mensen er zo vreselijk hard kunnen werken. Ik haat België omdat zoveel mensen er alleen maar hard kunnen werken.

Ik bemin België omdat dikdoenerij, kapsones, boerenbedrog en beunhazerij er resoluut worden afgewezen met de woorden: *Gene zever*. Ik haat België omdat alles wat de Belg onbehaaglijk stemt, wat hij niet begrijpt, wat artistiek opvlamt, voor hem onder de categorie *zever* valt.

Ik bemin België omdat zijn bewoners goddank in het geheel geen last hebben van vaderlandsliefde. Ik haat België omdat zijn bewoners op geen enkele manier trots zijn op hun land.

Ik bemin België omdat het bestaat.

Ik haat België omdat het bestaat.

Geschiedenissen

Een overzicht

Op 17 augustus 1585 geeft Antwerpen zich over aan Alexander Farnese, hertog van Parma, bevelhebber der Spaanse troepen. De Nederlanden scheuren in twee stukken volgens een lijn, getrokken door wisselende krijgskansen en toeval. Die lijn loopt dwars door het luisterrijke hertogdom Brabant, scheidt Zeeuws-Vlaanderen van de rest van het graafschap, maakt dat Gent door de Spanjaarden wordt bezet maar Sas van Gent niet. Het economische en culturele zwaartepunt verschuift van het zuiden naar het noorden. Daar wordt de Republiek gevormd, het noorden gaat de Gouden Eeuw tegemoet, terwijl het voorheen zo schitterende zuiden weggezogen zal worden in achterlijkheid, verkalking, obscurantisme. De Unie van Utrecht triomfeert slechts zeer gedeeltelijk. Prestigieuze steden die er zich toe bekend hadden, Antwerpen, Gent, Brugge, Ieper en Doornik, vallen terug in handen van de Spanjaarden. De Unie van Utrecht, die de kant van de Spaanse koning Filips II had gekozen, triomfeert veel grondiger dan aan het einde van de zestiende eeuw vermoed kon worden.

De Spanjaarden hebben het zuiden met wapengeweld en terreur onderworpen. Alexander Farnese geeft de protestanten, die in het zuiden zeer talrijk zijn, de keuze: zich bekeren tot het katholicisme of uitwijken. Tienduizenden weken uit naar de Republiek. Ze werden daar gastvrij ontvangen. Zo verwonderlijk was dat nu ook weer niet, want ze brachten een ongehoord kapitaal mee: kennis, geld, vaardigheid, een beschaving die in Brussel en Antwerpen al veel eerder tot volle bloei was gebracht dan in het slijkerige vissersdorp Amsterdam. 40 procent van de Antwerpenaars heeft de stad verlaten. Tussen 1572 en 1609 (het begin van het Twaalfjarig Bestand) zou ieder dorp, iedere stad in Vlaanderen en Brabant de helft tot twee derde van zijn bevolking hebben verloren. In de zeventiende eeuw was een op drie Amsterdammers een Vlaming of een Brabander of

een onmiddellijke nakomeling van inwijkelingen. In Haarlem was dat zelfs een op twee. Voor andere belangrijke steden van de Republiek gelden vergelijkbare cijfers. De Hollandse Gouden Eeuw mag je dus goeddeels Vlaams en Brabants noemen. Amsterdam kon tot economische ontwikkeling komen omdat Antwerpen na de sluiting van de Schelde verkommerde. Zelfs de Statenbijbel werd vertaald door mensen uit het noorden en het zuiden samen en dat was een bewuste keuze.

De eerste jaren na de scheuring was het zuiden een economische ruïne. In de straten van het ooit zo grote Gent zwierven wolven. Gedreven door honger aten mensen mensen. Vlaanderen en Brabant, welker de rijkste der Zeventien Provinciën, waren vernietigd. Filips II placht te verklaren dat hij liever heerste over een woestijn zonder ketters dan over een vruchtbaar land waar nog één ketter woonde. De Spaanse koning kreeg zijn zin. Het mag een schrale troost heten dat hij de Castiliaanse economie ook te gronde gericht heeft, enkel en alleen om het roomse geloof in de zuidelijke helft van de Nederlanden te laten zegpralen.

Na 1600 hebben de Spaanse Nederlanden hun rijkdom langzaam hersteld, al lagen omstreeks 1640 de nominale lonen in Holland nog 75 procent hoger dan in het bezette zuiden. Politiek en intellectueel echter zonk het door de Spanjaard heroverde gebied weg in provinciale zelfgenoegzaamheid. Adel en geestelijkheid beperkten zich noodgedwongen tot de kleine belangen die golden in hun onmiddellijke omgeving. De Staten-Generaal werden in 1598, 1600 en 1632 nog samengeroepen, daarna meer dan anderhalve eeuw niet meer. Wie werkelijk carrière wilde maken, moest zijn geboortegrond verlaten en naar Spanje trekken. Dat patroon zou zich in de achttiende eeuw, onder Oostenrijks bewind, herhalen. De echte beslissingen, de grote, de serieuze, die het leven werkelijk veranderden, werden genomen in de Weense kanselarijen, zoals voorheen in de Madrileense.

Ondanks een unieke bloei van de schilderkunst bestond het zuiden cultureel niet meer. De taal in Vlaanderen en Brabant, de taal waarin ooit Hadewych, Maerlant en Marnix van Sint-Aldegonde hadden geschreven, werd geconserveerd in dialecten, al bleef men ze in Vlaanderen, Brabant en het noorden van het prinsbisdom Luik tot het einde van de achttiende eeuw bezigen voor het plaatselijke bestuur en de rechtspleging. De ambtelijke taal van het centrale gezag werd steeds meer het Frans, en over heel Europa, van Stockholm